ECHINOXISTUL FĂRĂ PORTOFOLIU

Alexandru CISTELECAN

Abstract

An assistant of miracles, poet Vasile Dan takes part to them by a floral and enthusiastic language, but with a sensibility that is elutriated by library filters. He warms up the elementary by refined sensation and with a sensibility poured in ritual patterns. Ioan Alexandru the hymn writer comes immediately to help, according to the foundations set by Blaga, and provides the poet with a recipe of bliss; using it, Vasile Dan operates a translation of the world into delicacy and, concomitantly, of the poetic ego into a resolutely angelical condition; but also of the language into euphemism and adorned style, into candor and vegetal state. The metaphor exults and exalts, but on strictly delicate staves; it transfers the materiality into a melodiously state and they become, as in the case of Adrian Popescu, a language of confession; the entire world is, eventually, a Gospel, a deposition in the favor of the transcendent and the immanence hums of the divine presence; the communion is related to the condition, to the fundaments, the franciscanism becomes obligatory and the translator quality of the poet – compulsory. His ecstasy is a vocation of humility, his syntax – a pure exclamation of the shiver, a confession by elation.

Vasile Dan e un echinoxist fără patalama. Un echinoxist rătăcit în afara grupării şi poate tocmai de aceea mai ortodox decît cei dinăuntru. El poartă semnele echinoxismului nu numai cu conştiinciozitate, dar şi cu evident apetit. Nu numai că pare anume crescut în acest mediu de cultură, dar pare şi hrănit exclusiv cu ambrozia melancolică servită la primele agape echinoxiste. Nu există, printre echinoxiştii din nomenclator, unul cu mai multă devoţiune faţă de regula echinoxismului şi care să se comporte mai religios cu formula poetică a acestuia. E o problemă nu doar de onoare, ci şi de datorie imediată înscrierea lui cu acte în catalogul general şi legalizarea, oricît de tardivă, a acestei empatii cultivată ca sintonie structurală.

De altminteri, comentîndu-i *Întîmplări*-le *crepusculare*… din '84, Gheorghe Grigurcu l-a şi trecut, reflex, printre echinoxişti, impresionat tocmai de excesul de mărci tipice casei şi etalate ca o "caracteristică comună mai multor echinoxişti: o mare gravitate a tonului, o afectare solemnă a frazei, o pedanterie a estetizării" (*Existenţa poeziei,* p. 361). E, oarecum, ţinuta obligatorie a poeţilor echinoxişti din primul val; o ţinută de ceremonie, exersată în gesturi ritualice şi într-o sintaxă domestic imniforă, tradusă, la rîndul ei, în declamaţia de fioare şi în incantaţia nostalgică a sublimelor. Dar şi dincolo de ţinuta lirică Vasile Dan rămîne un echinoxist dreptcredincios. Şi el, ca şi aproape toţi ur-echinoxiştii, are un sentiment sacramental al poemului, lăsat moştenire imperativă de Blaga; poetul locuieşte într-o lume de taine, de embleme şi marcaje, plimbîndu-se, hieratic şi înfiorat, printre rune; el calcă, de fapt, pe un alfabet de sacre şi umblă printr-un dicţionar ocult, de misterii şi misterioase ce foşnesc la fiecare atingere. Poemul nu poate fi altceva decît un recitativ de înfiorări şi iluminări, cu gramatică diafană şi exultantă; poetul însuşi nu poate fi decît inhibat de iradianţa lumii în care vieţuieşte şi intimidat pînă la fervoare de sacramentalitatea ei; cum nu umblă printr-o lume ordinară, ci printr-una semnată de transcendent, el însuşi trebuie să se hieratizeze, să se decorporalizeze şi să aibă pasul aerian, spre a nu strivi, măcar din greşeală, "corola de minuni" în mijlocul căreia trăieşte. Orice plimbare prin lume devine, de fapt, o transă, aşa că peisajele nu sînt altceva decît epifanii şi iluminări; lumea se expune vederii numai spre a se putea expune, de fapt,

BDD-A2738 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:52 UTC)

viziunii; constituţia ei nu e cea aparentă, ci aceea ascunsă: un substrat de luminiscenţă ce erupe în materii, angelizîndu-le şi suavizîndu-le. Nu sînt, de fapt, peisaje, ci miraje şi miracole, crize de ascensiune cerească setate într-o miracolistică a intimităţii; semne trezite la inflorescenţă şi pe care poetul le recoltează nu într-un catalog de stări, ci într-unul de transfigurări şi febre. Măcar în acest punct el nu se încrede total în perspectiva sofianică şi nu aşteaptă liniştit pogorîrea sacrelor pe pămînt; pune mîna şi incită el însuşi la ascensiune, ridicînd terestrele în luminozităţi. Asistent de miracole, poetul participă la ele printr-un limbaj floral şi entuziast, dar cu sensibilitatea decantată prin filtrele bibliotecii. El exaltă primarele prin senzaţii rafinate şi cu sensibilitatea pusă în tipare de rit. Ioan Alexandru imnoforul îi vine îndată în ajutor, după fundamentele puse de Blaga, şi-i oferă poetului o reţetă de beatitudini; cu ea, Vasile Dan operează o translaţie a lumii în graţie şi, totodată, a eului poetic în condiţie rezolut angelică; dar şi a limbajului în eufemism şi preţiozitate, în candoare şi vegetalizare. Metafora exultă şi exaltă, dar pe portative strict delicate; ea transferă materialităţile în suav, făcîndu-le să zboare şi să leviteze în iminenţa sacrelor ori în perspectiva lor. Copleşite de spirit, materiile îşi pierd materialitatea şi ele devin, ca la Adrian Popescu, un grai de mărturisire; lumea întreagă e, la o adică, o evanghelie, o depoziţie în favoarea transcendentului şi imanenţa zumzăie de prezenţă divină; comuniunea ţine de condiţie, de funciar, franciscanismul devine de rigoare, iar calitatea de traducător a poetului – obligatorie. Extaza lui e o vocaţie a umilinţei, sintaxa lui – o pură exclamaţie a fiorului, o mărturie prin beatitudine. Dar sub protecţia celor trei muze, toate trei ardeleneşti, începe Vasile Dan.

Cu deosebire însă sub cea a lui Ioan Alexandru. *Priveliştile* din '77 sînt o carte drogată de angelism, de limbajul exaltant şi eugenic pus să prelucreze, exclusiv şi excesiv, stări de graţie. Marcel Pop-Corniş avea, fără îndoială, dreptate să vorbească, pe copertă, despre un "poet cu vocaţia *laudelor*" şi să constate transfigurarea peisajelor "în luminoase spectacole cosmice"; acestea şi sînt liniile de poetică ale lui Vasile Dan (şi, în mare, vor şi rămîne), numai că poetul avansează pe ele prin preţiozităţi, printr-o inflaţie de suave învăpăiate de un elan de stil. Ceea ce, desigur, n-ar fi fost o ambiţie deşartă, dacă "stilul" n-ar fi fost conceput ca strictă eufemizare, ca peripeţie de sublimare. Prestigiul calofiliei e însă atît de intact încît gripează toate entuziasmele, suavizîndu-le şi rărindu-le pînă pot fi declinate ca simplă euforie; şi nu atît ca euforie a senzaţiei, cît ca euforie a limbajului. Cînd, mai tîrziu, Laurenţiu Ulici va constata că, "încă de la început", "calofilia şi extazul" sînt "notele specifice" ale poetului (*Literatura română contemporană. I. Promoţia 70,* p. 189), el nu va face decît să ratifice o ecuaţie consolidată într-o formulă. Căci entuziasme suave produce această scriitură de graţiozităţi în care şi iluminarea are o gramatică amabilă, de inefabile ce se eterizează spontan. Poate că şi mai drept ar fi să vorbim, de fapt, de entuziasme ale suavităţii, de experienţele iluminante ale delicateţii. Pentru că Vasile Dan, cu tot repertoriul romantic al motivelor, de avîntul suavizării se lasă luat; contemplaţia lui are religiozitate, notaţia lui e solară iar referinţele sînt tari, mitice; atitudinea e imnică iar imaginarul timorat şi temerar deodată, lucrînd deopotrivă cu senzaţia frustă şi cu reflexele livreşti; gestica e devoţională şi sacramentală, dicţia – înfiorată şi ritualică; dar toată această sintaxă a fiinţei interpelată de beatitudine se diafanizează ireversibil într-o formulă de idilism iluminat: "Senină priveliştea cerului în ochiul său./ Coboram văile dulci/ în valuri, cu vîntul stins şi aerul înflorit/ în păsări./ Pete solare erau trupurile noastre pe Disc./ Un zid: tăcerea întinzîndu-se în mari cîmpuri/ în fiinţele tinere. O, un zid străveziu" etc. (*Amintirea: un zid străveziu*). Structura de lumină a lumii e prea dispusă să ajute structura euforică a limbii iar materiile prea grăbite să abdice de la materialitate. Unei lumi atît de

BDD-A2738 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:52 UTC)

maleabile pentru procesarea spirituală Vasile Dan nici nu-i putea transcrie, de altfel, decît evanescența fericită.

Solicitudinea materiilor pentru convertirea lor în spirit, pentru transpoziția în lumină pare şi mai eficientă în *Nori luminaţi* (1979), carte de graţie şi de mici spasme extatice, scrisă cu nostalgia limbii cereşti şi cu aceeaşi cerneală diafană. Vasile Dan parcurge aici tropismele euforizante ale purităţii, exersată ca pur ritm beatitudinal, ca dans grațios cu elementele. El trăieşte exclusiv din candoare, dar dintr-o candoare transpusă în frenezie şi transcrisă în suave vertije nupţiale. Întreg volumul e un răsfăţ în puritate, o exultanţă în feeria candorii. Chiar dacă Vl. Jankélévitch ne interzice expres "declararea purității" (pentru că asta ar fi "mai mult decît un angelism", ar fi "un non-sens şi o imposibilitate radicală") (*Pur și impur,* Nemira, 2001, p. 7), el nu le poate interzice aşa ceva poeților; măcar pentru că aceştia, dacă vor, sînt pe jumătate altceva şi nu pot fi puşi la măsură strict umană; iar Vasile Dan a ales să fie, cel puțin în primele volume, pe jumătate înger. Dar cine e pe jumătate înger, probabil e pe de-a-ntregul; aşa se face că Vasile Dan e într-o continuă şi eminentă levitație, făcînd reportajul acestor vertije într-un grai de suavități şi într-o limbă de eterice. Dar nici el nu poate, în această paradă de purități, decît să exclame, să se bîlbîie extatic (pentru că, după acelaşi Jankélévitch, "puritatea pură nu ne îngăduie decît să ne bîlbîim", p. 14). Poemele nici nu sînt altceva decît tautologia acestor exclamaţii, expandarea lor într-un discurs de senzaţii luminiscente: "/…/ Alergînd cu rouă în mîna stîngă, strigînd/ Ave! sufletul meu planează cu această ninsoare/ peste trupul tău de apă tînără./ Închipuiţi-vă eu într-o furtună albă, Fulgul,/ nupţial dănţuind cu fiicele vîntului" (*Ceva despre fulg*). Exclamaţii transformate în ceremonii ale iluminării şi comuniunii sau senzaţii de iluminare, poemele dezvoltă nu atît o partitură de transfigurări, cît una de beatitudini. Vasile Dan vorbeşte din interiorul interjecției extatice, desfăcîndu-i punctul de implozie în rituri ale senzației. El introduce o economie narativă în domeniul indicibilelor, al inefabilului ca stare, nu ca spunere.

Pe *Scara interioară* din '80 poetul urcă tot la celeste, dar punînd acum, într-un mod mai consistent, şi o contragreutate imaginarului volatil şi exultant. E doar o greutate de contrast, pe care, de altminteri, poetul a încercat s-o folosească şi pînă aici, prin rapelul în real; a rezultat însă o simplă coloratură contrastivă, căci realul, pus să facă opoziţie transfigurării, nu rezista impetuozității delicate a iluminării. Dar ca la toţi nostalgicii sublimității, şi la Vasile Dan realul devine subversiv şi conduce o acţiune negativă, de recul din faţa idealității şi de compromitere a suavismului. N-ar avea, la urma urmei, de ce, pentru că materialitatea, în cazul său, boleşte de luminozitate şi, dacă e senzuală, nu e propriu-zis şi materială. Topirea în lumină pretinde însă oponenţi şi realitatea a rămas, de la romantici, cu un prestigiu funest. Pe impactul dintre ea şi elevație mizează şi Vasile Dan în dorinţa de a insufla dramă în triumful candorii. Dar notaţiile, punctele cotidiene de referinţă sînt repede spulberate, în negativitatea lor, de peripeţia euforică a imaginarului. În *Scara interioară*, însă, programul imediat fiind unul strict ascensional, contragreutățile erau imperative. Aşa că, mai degrabă din exigenţele logice ale principiului poetic decît din cele legice ale viziunii, se petrece acum o revelaţie a corporalității, menită să tragă în jos elanul spiritualizării: "Viaţa ia nu numai forma, dar şi culoarea -/ pînă la identificare – a trupului" (*Viața, în zori*). Dar poezia tot o formă de elan va rămîne, numai că un elan dedus cu durere din materialitatea biografică: "Precum un corp cu centrul de greutate în afara sa,/ precum o lebădă,/ precum iedera căţărătoare, iluminată,/ cu unghiile dureros înfipte/ în Zidurile eterne" (*Poezia*). Iar de acum încolo Vasile Dan se va ține tot mai aproape de acest concept – şi el, firește, romantic, în fondul său – al poemului ca bravură

BDD-A2738 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:52 UTC)

mîntuitoare ieşită din suferinţă, ca elevaţie traumatizată de condiţia terestră şi ca funcţie de exorcizare a acesteia.

Soluţia de contrast se dovedeşte şi mai folositoare în *Arbore*-le *genealogic* din 1981, în care o bună parte din poeme trăiesc din detalierea – ori măcar din enunţul – acestui conflict; realitatea devine agresivă, ameninţătoare, punînd melancoliile paradisiace în primejdie şi forţînd poemul să ia calea eroică a rezistenţei: "Deodată muşcătura (caninii puternici, fosforescenţi) dimineaţa/ a Realităţii" (*Deodată… sau visul unei nopţi de toamnă*). Această "muşcătură" a realităţii din corpul angelic al nostalgiilor se agravează, atît prin intensitate, cît şi prin recurenţă, astfel încît poetul e nevoit să facă faţă unui adevărat asalt insidios al entropiilor. Scriitura se apleacă (şi) spre traumă, spre provocarea diformităţilor iar poemele se contaminează de un vocabular primejdios; ele joacă acum pe linia dintre suavitate şi pericol, dintre floral şi sanguinic, caligrafiind, în locul extazelor, panica. Imaginarul delicat flirtează cu cinismul, eliberînd astfel o condiţie poetică pusă sub semnul dramatic al oximoronului: "/…/ Am putea-o numi Apa de foc,/ sau proba de plumb în aripi,/ sau gaura neagră din ceruri,/ sau pisica hipnotizînd o gingaşă zburătoare/ sau cuvîntul, şişul -/ am putea-o numi oricum – Brîul ce înconjoară grădina/ cu destulă tandreţe" (*Grădina adormită*). În linii mari, viziunea intră acum în pantă elegiacă, semn că greutăţile atîrnate de aripile entuziasmului şi-au avut rostul şi şi-au produs efectul. Dar imaginarul lui Vasile Dan rămîne, fundamental, unul gracil şi euforic, mizînd pe reverberaţii şi arabescuri. Ca să ţină poemul în stare de primejdie şi starea poetică mai aproape de consistenţa dramatică, poetul trebuie mereu să se uite la realitate cu maliţie. Cînd această încruntare programatică lipseşte ori se destinde, realitatea fuge iar în incantaţii luminiscente. Şi fuge de la sine, magnetizată ireversibil de juisanţa luminii; ea rezistă în condiţii dramatice numai prin premeditare, prin decretul conceptului poetic. De felul ei e, însă, jovială, solară şi repede entuziasmantă.

Lăsate în voia lor, fără o prea severă instrucţie în dramatic, *Întîmplările crepusculare*… din 1984 se întorc spontan la limbajul de exultanţă şi la conceptul de poem ca vînătoare de inefabile. Căci nu altceva decît o răpire diafană e poemul pentru Vasile Dan, o inflamare genuină a vocabularului: "Poetul/ în mînă cu o hîrtie ce se aprinde singură,/ îndată ce o atingi, -/ pură Posesiune" (*Ars poetica*). Album de inefabile captive, de seducţii irepresibile, volumul cîntă raptul beatitudinal, persuasiunea narcotică a sublimelor, hipnoza calofilă a lumii: "Cu spatele la Splendoare, cu spatele la ispită./ Iar ea să-şi fi strecurat deja scrisul subţire/ pe sugativa retinei tale,/ exact în momentul în care duceai, printr-un reflex de apărare,/ mîna la ochi./…//(Chemi fotograful./ Duce aparatul la ochi/ cînd nici nu se-aşteaptă/ şi ţac! o prinde în cutia etanşă/ ca pe o pasăre cîntătoare)" (*Lupta cu îngerul*). Îngerul lui Vasile Dan e estetica lumii, seducătorul cosmic, iar poetul trăieşte într-o profuzie de miraje şi în permanente răpiri extatice. Nu, totuşi, cu inocenţă, cu naivitate, ci cu o conştiinţă prevenită a inefabilelor, marcată printr-o uşoară prelucrare ironică şi livrescă a transei beatitudinale. Dar această prelucrare nu e decît o precauţie adresată cititorilor, căci participaţia la misterul fascinaţiei cosmice e una vitală. "Metafizica fragedă, diafană", pe care o vedea Romulus Bucur în *Drumul cu fiinţe* (*Poeţi optzecişti – şi nu numai – în anii '90,* p. 61), e activă peste tot, legînd viziunea poetului de o ameţeală a firii şi de efluviile senzuale ale sublimelor.

Elegie în grădină (1987) pune din nou diafanitatea în climat dramatic, reluînd contactul şi contractul – ambele traumatice – cu realul. E vorba, de fapt, de o permanentă dialectică ondulatorie a dominantelor, exultanţa schimbîndu-şi mereu locul cu panica de real; poetul caută, poate, o soluţie de echilibru între euforie şi disforie, dar piciorul îi

BDD-A2738 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:52 UTC)

alunecă prea tare ba pe o pedală, ba pe alta. Efortul principal pare a fi orientat acum spre racordarea feeriei la elegiac şi a exultanţei vegetale la melancolia existenţială. E un program de dramatizare a reveriei prin conspectarea realului. Dar scriitura imnografică a lui Vasile Dan prinde cu spontaneitate tot fulguraţia fastă, iluminarea candidă a realului şi criza de levitaţie. Percepţia poetică rămîne una de gală, sărbătorească şi jubilativă, radiind într-un zumzet de senzaţii aurorale. Vasile Dan e un poet iremediabil fericit, dar cu nostalgia suferinţei. Nefericirea lui e însă doar aceea de a trăi pe pămînt. Şi nici aici nu se simte, de fapt, rău, decît atunci cînd are privirea socializată şi aţintită pe cotidian.

Grafia aceasta delicată se melancolizează şi mai pregnant în *Drumul cu fiinţe* (1990). Dar asta numai pentru că se schimbă oarecum perspectiva contemplativă. În primele volume gramatica ardentă avea mirajul paradisiac drept ţintă şi-l asalta prin calofilie; în ultimele, ea îl are drept sursă şi încearcă să-l recupereze prin reveria amintirii; pe vremuri, mirajul avea imediateţea unei senzaţii; cu vremea, el trebuie resuscitat prin anamneza feericelor. Dar şi amintirea se scaldă tot în mirifianţă. Ca şi sensibilitatea, şi memoria lui Vasile Dan e una de celebrare, genuin imnoforă. Coborîrea în cotidian, tot mai frecventă, ca şi alertarea viziunii prin temele neliniştii ori ale decepţiei, sfîrşesc tot la ţărmuri festive, la omagiul feeric. Melancolia însăşi e beatificantă, oricît s-ar hrăni din nostalgii şi contrarieri ale realului. Antrenamentul stenografic al scriiturii, itinerariul de notaţii imediate cu care se confruntă memoria nu alcătuiesc decît un cadru de primejdie pentru tînjeala mirifică. Poezia devine, totuşi, sub efectul acestei insistenţe în notaţie, compasională, se îmbibă de o suferinţă a condiţiei căzute şi se transformă într-un limbaj lacrimal; dar o lacrimă care arde şi se ridică de la rostire la viziune, luînd cu sine, în transfigurare, lumea: "Poezia se scurge încet, încet pe obraz arzînd,/ arzînd de la gură la ochi" (*Poezia*). Ea rămîne o epifanie a inefabilului, o întrupare de inefabile şi un mister generos, contaminant: "Scriu un vers pe care nu l-am creat eu,/ nu l-am citit,/ nu l-am auzit nicăieri/ vreodată.// El ia forma mîinii care îl scrie,/ a inimii care bate irigînd-o cu sînge,/ a creierului în care se scufundă încet/ ca-ntr-o placentă.// Vine un altul şi îl citeşte,/ mult inspirat,/ în timp ce îl scrie." (*Karma*). Cu această mistică a inefabilelor care survin miraculos Vasile Dan nu poate plînge prea mult; doar în momentele în care realul e tangent la inefabil, ameninţîndu-i fragilitatea. Căci altminteri el e atent tocmai la aceste momente de rapt extatic, de imperiozitate a misterului.

O pauză mare şi-a luat Vasile Dan pînă la *Pielea poetului* din 2000. Între *Drum*… şi *Piele*… diferenţele ar putea fi semnificative, dac-ar exista. Dar cum Vasile Dan e mereu unul şi acelaşi poet, rămînînd, oricît şi-ar schimba pielea, la vechiul năravul reveriei melancolizate, el nu valorizează în diferenţă excesiva asceză, investind-o toată în continuitate. Totuşi, lirismul sărbătoresc, de jerbe ale preţiozităţii şi de suave extaze vegetalizate, se contrage acum într-un vers hieratizat, auster, ce simulează lipsa de fast a notaţiei. De această scriitură decăzută Vasile Dan nu se poate, de fapt, apropia, întrucît între el şi real (în calitatea lui de cotidianitate ordinară) stă, inclement, deşi cît se poate de discret, conceptul "albatrosului", perceptibil încă în desenul detracat al simbolului: "Ziua aruncă iarăşi mulţimea pe stradă./ Cerul senin. Lentilă concavă. Un abur. Un nor/ ce se toarce. Numai atît./ Jos totul se mişcă brownian. Cu greu te strecori./ Geanta îţi rămîne în urmă, frîntă,/ agăţată de umărul drept./ 'O pasăre în echilibru fragil, pe un fir subţire,/ ce urcă la cer? Ori pieziş/ se-nfige-n pămînt?' Te smulgi, din cînd în cînd, dintre trupuri" (*Pînă se luminează*). Poetul lui Vasile Dan nu e din această lume şi el se uită cu reţinere la ea - şi asta doar cînd îşi poate lua ochii de la cer (dar şi atunci, pînă la urmă "căderea" se dovedeşte o "ascensiune": "Ca într-o pînză umedă, lipicioasă/ în care cade o insectă ce

BDD-A2738 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:52 UTC)

umblă numai/ pe cătăligi/ cu capul mult mai mare decît/ întregul ei trup -/ ca într-o dimineaţă/ ca în dimineaţa aceasta - / o cădere totuşi în sus" - *În cer*). Metafora e drastică, pedepsitoare, cînd exersează pe lumea de jos, dar cum preferinţa ei pentru cea de sus e stridentă, de regulă ea progresează în diafan, animată de sintaxa transfigurării. Iar contemplaţia lui Vasile Dan nu e niciodată neutră şi vede materiile stigmatizate de har. În aceste condiţii de graţie a materiei poetul, vrea-nu vrea, vede delicat şi pictează preferenţial cu suavitate, lucrînd chinezării în condiţii supliciale. Căci poezia lui Vasile Dan rămîne, cu toată sintaxa iluminării, operă de chin şi de jertfă. Ea se traduce în metafore constante, poate chiar prea repetitive, ale sacrificiului, folosindu-se de bietul poet ca de un sclav (sau martir) al vocaţiei: "Pielea poetului vai de pielea poetului./ Iată-i prima lui mînă stîngă/ cu care strînge repede bănuţii/ cu care scapă bănuţii/ în canalul Primăriei.// Iată-i unghia ruptă ca o peniţă/ de argint înmuiată în cerneală roşie.// Iată-i umărul frînt peste maşina de scris" etc. (*Pielea poetului*). Vasile Dan pune cîtă discreţie poate în parada acestui concept eroic, purtat prin poeme fără emfază, dar cu rigoare. Totuşi, o anumită redundanţă în rulaj face prea dramatică distanţa dintre concept, trăgînd spre bravura romantică, şi scriitura delicată, trăgînd spre arabescul suavizant.

Carte vie (2003) continuă peripeţiile acestui concept sacrificial al poemului, aducîndu-l din stricta lui condiţie romantică, de prestigiu pur literar, într-o condiţie cristoformică. Sacrele omagiate ca estetică a lumii şi exaltate în vertije diafane devin, încetul cu încetul, o etică interiorizată, scăldată în compasiune. Dar la Vasile Dan mistica poemului face concurenţă serioasă misticii ca atare şi devoţiunile, ba chiar şi iluminările lui, se împart. Căderea cea mai gravă nu e căderea din graţia divină, ci căderea din graţia poetică (atunci cînd acestea nu sînt totuna, cum, de regulă, sînt). Dar căderea aceasta poetică e, de fapt, un sentiment al copleşirii; mirajele se prăbuşesc peste poet şi-l strivesc, în vreme ce dublul său simbolic îşi poate continua expediţia extatică a zborului. O asemenea corporalizare a mirifianţei nu-i poate promite poetului decît o extază finală: moartea ca beţie a splendorii. Nu sîntem însă acolo, ci doar într-un punct apropiat al acestei dialectici de beatitudini; în punctul în care feeria coincide cu drama: “aproape adormi înaintea splendorii -/ mai mare ruşinea./ de acolo de sus de pe munte/ lacul părea foarte subţire/ prelins între coaste uscate./ albastru ca o lamă ce taie/ între cer şi pămînt./ în timp ce-l privea/ din piept îi sări iarăşi/ o vietate roşie./ se ridică greu/ pe brînci/ cu privirea înfiptă adînc/ în masa aceea verde vîscoasă/ de pe culmea din faţă./ o simţi parcă lipită direct pe retină/ cum freamătă/ în propria sa carne în sînge./ cînd peste întinsul de ape/ fulgeră albă ţipă/ o pasăre./ ea are o ţintă precisă.” (*Feed-back*). Drame ale admiraţiei, procesiuni melancolice ale imnului sînt, de o vreme, poemele lui Vasile Dan.

Bibliografie:

I. Opera

Priveliştile, versuri, Editura Facla, Timişoara, 1977
Nori luminaţi, poeme, Editura Eminescu, Bucureşti, 1979
Scara interioară, poeme, Editura Facla, Timişoara, 1980
Arbore genealogic, poeme, Editura Eminescu, Bucureşti, 1981
Întîmplări crepusculare şi alte poeme, Editura Eminescu, Bucureşti, 1984
Elegie în grădină, versuri, Editura Eminescu, 1987
Drumul cu fiinţe, versuri, Editura Eminescu, Bucureşti, 1990

BDD-A2738 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:52 UTC)

Un li *pe drumul mătăsii (jurnal chinezesc),* Editura Mirador, Arad, 1997
Pielea poetului, poeme, Editura Mirador, Arad, 2000
Carte vie, Editura Mirador, Arad, 2003

II. Referințe critice

Cornel Moraru, *Textul şi realitatea,* Editura Eminescu, Bucureşti, 1984
Idem, *Dicţionarul Scriitorilor Români, vol. II, D-L,* Editura Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1998
Gheorghe Grigurcu, *Existenţa poeziei,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1986
Al. Cistelecan, *Poezie şi livresc,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1987
Laurenţiu Ulici, *Literatura română contemporană, I, Promoţia 70,* Editura Eminescu, Bucureşti, 1995
Romulus Bucur, *Poeţi optzeciști (şi nu numai) în anii '90,* Editura Paralela 45, Piteşti, 2000

BDD-A2738 © 2005 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:52 UTC)